

Československé sklářství mezi lety 1918 – 1938

PETR NOVÝ

Abstrakt: České a slovenské sklářství vedle sebe sice v rámci jednoho státního útvaru stálo již od konce 15. století, nikdy se však nedostalo do tak specifické pozice jako v době meziválečného Československa. Proč tomu tak bylo, a jaké postavení patřilo českému a slovenskému sklu v hospodářském, kulturním a společenském kontextu první republiky, je obsahem tohoto textu.¹

Klíčová slova: sklo, design, umělecké řemeslo, průmysl, první republika

PROMĚNY ČESKOSLOVENSKÉHO SKLA

Vznik Československa nebyl pro slovenské sklářské podnikatele dobrou zprávou. Mnohem výrazněji nežli firmy z českých zemí je totiž postihly celní bariéry, které jim nyní bránily v podnikání na území dřívějších Uher, které pro ně bylo hlavním trhem. Pro nově vzniklé Maďarsko se dovoz skla z bývalých Horních Uher logicky stal importem z jiného státu, zdražila se i doprava směrem dále na Balkán a do Turecka. Připočteme-li k tomu výraznou závislost užitkového a luxusního slovenského skla na českých vzorech a orientaci na produkci zboží s nižší přidanou hodnotou, je zřejmé, že se sklárny pod Tatrami ocitly v nezáviděníhodné situaci. Českou inteligenci, zcela pohlcenou emancipačními snahami od dosud dominantní českoněmecké výrobní základny (a tradice) v zemi, po celé období první republiky situace slovenského sklářství příliš nezajímala. Svědčí o tom třeba i mizivý počet příspěvků na toto téma v prvním česky psaném časopisu o skle a bižuterii Sklářské rozhledy, jenž od roku 1924 vydával nově zřízený státní výzkumný sklářský ústav v Hradci Králové.

Co naopak československé intelektuály a umělce velmi zajímalo, byla snaha předvést i ve skle celému světu novou vlastní slovanskou identitu neodvislou od germánských (a jiných) vlivů. Přestože české sklářství patřilo mezi velmoci, celá desetiletí v případě spolupráce firem s umělci za konkurencí zaostávalo.

Zatímco v západní Evropě se akademicky vzdělaní výtvarníci na podobě luxusních sklářských výrobků podíleli nejpozději od 60. let 19. století, jako v případě francouzské sklárny Baccarat, z rakousko-uherských sklářských firem tento trend jako první v 70. letech následovala vídeňská obchodní firma J. & L. Lobmeyr, která si své zboží nechávala vyrábět v českých sklárnách a rafineriích. A zůstávala dlouho osamocena.²

¹ Text studie vychází z článku Petr Nový, Světlo a stín – československé sklářství mezi lety 1918-1938, Sklář a keramik 68, č. 1-2/2018, s. 10-17. V přepracované a doplněné verzi je též součástí publikace Petr Nový, Milan Hlaveš, Patrik Illo, Dva v jednom – Design českého a slovenského skla 1918-2018, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou 2018.

² Jan Mergl, Výtvarný vývoj v období 1900-1945 in: Roland Kirsch a kol., Historie sklářské výroby v českých zemích II/1, Academia Praha 2003, s. 179-197; Jan Žilák, Pavol Hlodák, Zrod a vývoj slovenského skla. Sklárne stredného Slovenska, Keramat Kalinovo, b. d., s. 10; Pavol Hlodák, Július Križáni, Krása slovenského skla, Keramat Kalinovo 2015, s. 94-109; Antonín Langhamer, Legenda o českém skle, Tigris Zlín 1999, s. 123-146.

Ke změně došlo až na přelomu 19. a 20. století, kdy začali profesionální výtvarníci a architekti s podniky v českých zemích častěji spolupracovat. Příkladem mohou být umělci z vídeňského sdružení Wiener Werkstätte ve spojení se sklárnou J. Lötze Wwe. z Klášterského Mlýna nebo Meyr's Neffen v Adolfově, spolupráce Jana Kouly s Harrachovskou sklárnou v Novém Světě či Jana Kotěry se sklárnou Moser v Karlových Varech.

Československo mezi světovými válkami sklářskými expozicemi úspěšně oficiálně obeslalo dvě světové výstavy, a to v Bruselu (1935) a Paříži (1937). První zahraniční prezentací sklářské produkce nového státu však byla Mezinárodní výstava moderního dekorativního umění a průmyslu, jež se konala roku 1925 v Paříži, když podobu pavilonu navrhl Josef Gočár. Z dobových výtvarných stylů se ve skle nejvíce – vedle dozrívající secese a věčných historismů – projevovalo zejména art deco. Uznání, kterých se československá expozice dočkala, byla vzhledem ke značné, zejména francouzské, konkurenci velkým úspěchem. Za sklo získali Grand Prix Jaroslav Drahoňovský, Jaroslav Horejc, Alois Metelák, sklářská škola v Železném Brodě či firmy Moser, Harrach a Jos. Riedel. Přesto bylo z výstavy patrné i to, že sice „*obstojíme v tvarování a zdobení skla za tepla a za studena, ale postrádáme aktuální výtvarná řešení.*“³

Recept, jak se mezi světovou elitou udržet, pod dojmem návštěvy této výstavy publikoval na stránkách Sklářských rozhledů Oskar Webr: „*V těsné spolupráci technika, ovládajícího zdokonalenou výrobu a nové procesy s umělcem sklářsky tvořícím – tam leží budoucnost a zdar sklářství, tam musí spěti také snaha všech našich činitelů sklářských, máme-li obstáti v příštích závodech mezinárodních ve skle.*“⁴

Světová výstava v Bruselu se konala v době světové ekonomické krize roku 1935. Oproti té pařížské se lišila nejen atmosférou nejistoty, ale především výraznou změnou architektury pavilonů, jímž místo art deco a pozdní secese dominovaly strohé funkcionalistické tvary a materiály jako beton, ploché sklo, kov a dřevo. Československo se prezentovalo jako „země skla“ kolektivní reprezentativní expozicí 38 producentů exportního skla a bižuterie, nikoliv přehlídkou jednotlivých výrobců. Ing. Václav Čtyroký popsal obsah kolekce takto: „*Sklo broušené, malované, leptané, ryté, křišťálové, barevné, tvoří pestrou směs, která u návštěvníka vyvolává opravdový obdiv před rukodílnou schopností našeho skláře.*“ Zastoupeny byly i práce sklářských škol, technické sklo, chemické sklo, lustry a poprvé i výrobci foukaných skleněných vánočních ozdob. Slovensko při vstupu do pavilonu navrženého architektem Antonínem Heythumem, připomínalo dioráma Tater nad jezírkem lemovaným stěnou sestavenou z křišťálových tyčí zhotovených firmou Jos. Riedel z Dolního Polubného.

Přestože se o účasti na výstavě rozhodlo až na poslední chvíli a její rozpočet byl velmi skromný, získala každá ze zúčastněných sklářských firem některé z ocenění. Stejně jako v Paříži, ani v Bruselu však nebyla zastoupena žádná slovenská firma. Nejvyšší poctu, Grand Prix, získali například architekt Antonín Heythum, Josef Drahoňovský, sklářské školy v Železném Brodě a Kamenickém Šenově, sklárny Moser, Meyr's Neffen, Jos. Riedel, výrobce lustrů Elias Palme či rafinerie Rudolf Hloušek.⁵

Na bruselský úspěch Československo navázalo účastí na Světové výstavě v Paříži roku 1937, když vizuální podobu expozice opět stvořil Antonín Heythum. Přes stísněný prostor,

3 Antonín Langhamer, *Legenda o českém skle*, Tigris Zlín 1999, s. 123.

4 Oskar Webr, *Sklo na Mezinárodní výstavě moderních a dekorativních umění v Paříži*, *Sklářské rozhledy* 2, č. 1, s. 14.

5 Václav Čtyroký, *Sklo na světové výstavě v Bruselu*, *Sklářské rozhledy* 1935, 12, č. 6-7, s. 79-85.

který nakonec organizátoři výstavě přidělili, bylo na opět kolektivní prezentaci zastoupeno 110 firem a sklářské školy. Že jí malá plocha na působivost nijak neubrala svědčí i slova francouzského prezidenta Alberta Lebruna: „*Ve skle jsou Čechoslováci opravdu mistry.*“ Československá expozice byla také oceněna kolektivní Grand Prix, kterou se mohli pyšnit všichni vystavující. Slovenské sklo na přehlídce opět chybělo.⁶

V pozadí československých expozic, organizovaných Sklářským ústavem, kde je nutno vyzdvihnout roli referenta Ing. Václava Čtyrokého, stála z umělecké sféry výrazná osobnost glyptika, rytce skla a pedagoga Josefa Drahoňovského, jehož můžeme nazývat otcem moderního uměleckého českého skla.

Jím – nebo žáky podle jeho návrhů – klasicistně ryté poháry či vázy definovaly v období první republiky podobu reprezentativních darů. Využívala je jak prezidentská kancelář a další státní instituce, tak soukromá sféra, například banky.

Zatímco tradiční českoněmecké sklářské školy v Kamenickém Šenově a Novém Boru se pod vedením renomovaných odborníků Adolfa Beckerta, Alfreda Dorna či Heinricha Strehblowa v období mezi světovými válkami držely zejména osvědčených výtvarných postupů a technologií, ohniskem výtvarných experimentů se stala teprve v roce 1920 založená odborná sklářská škola v Železném Brodě. Zde rozkvetla tvorba Jaroslava Brychty, Aloise Meteláka, Ladislava Přenosila, Zdeňka Juny či Oldřicha Žáka, kteří společně s dalšími definovali tzv. „český lyrismus“ ve skle. Všechny školy mezi světovými válkami také úzce spolupracovaly se sklářskými firmami. Na Borskošenovsku to byly například rafinerie Carl Goldberg, Johann Oertel & Co. nebo Julius Mühlhaus, na Železnobrodsku podniky Jaroslava Veleho, Rudolfa Hlouška či Františka Halamy.⁷

Z designérů se v prostředí sklářských firem se svými návrhy úspěšně prosazovala od konce 20. let 20. století Ludvika Smrčková, která dokázala díky spolupráci se sklárnou firmy Ant. Rückl a synové v Nižboru vtisknout novou tvář broušenému českému olovnatému křišťálu. S ateliérem firmy Lobmeyr v Kamenickém Šenově, usilující o moderní ryté sklo, spolupracoval Jaroslav Horejc, pro Krásnou jizbu Družstevní práce navrhoval Ladislav Sutnar.

Nebyli to však jen čeští výtvarníci, kteří definovali meziválečnou podobu československého skla. V luxusním nápojovém a dekorativním skle spolupráci s profesionálními zahraničními externími výtvarníky povýšila z občasnosti na každodennost nejen již zmíněná firma Lobmeyr (Adolf Loos), ale i sklárna Moser v Karlových Varech (Rudolf Wels, Otto Tauschek, Heinrich Hussmann aj.), zatímco v užitkovém a dekorativním lisovaném skle se touto cestou vydaly jablonecké firmy Heinrich Hoffmann a Curt Schlevogt (Vally Wieselthier, Enna Rottenberg, Ida Schwetz-Lehmann, Mario Petrucci, Adolf Beckert, Artur Pleva, Alexander Pfohl aj.). Hoffmann přitom několik let zaměstnával i interního návrháře, a to Drahoňovského žáka Františka Pazourka.⁸

6 Václav Čtyroký, *Sklo na světové výstavě v Paříži*, *Sklářské rozhledy* 1937, 14, č. 8, s. 137-147.

7 Antonín Langhamer, Milan Hlaveš, *100% sklo. Sklářská škola v Železném Brodě 1920-2010*, UPM Praha a SUPŠ sklářská Železný Brod, 2010; Antonín Langhamer, Milan Hlaveš, *Sklo a světlo. 150 let sklářské školy v Kamenickém Šenově*, UPM Praha a SUPŠ sklářská Kamenický Šenov, 2006; Kol., *140 sklářské školy Nový Bor*, VOŠ a SŠ Nový Bor 2010;

8 Petr Nový, *INGRID – víc než jen značka*. Heinrich Hoffmann, Curt Schlevogt, *Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou* 2012.

Z designérů bez akademického vzdělání je nutné zmínit alespoň Rudolfa Eschlera, brusiče a návrháře firmy Moser, Rudolfa Schwedlera působícího v Harachovské sklárně nebo Rudolfa Schrötera, jenž úspěšně navrhoval lisované sklo pro firmu Inwald v Rudolfově huti u Teplic.⁹ Mezi světovými válkami vznikl též patrně nejslavnější a komerčně nejúspěšnější typ českého broušeného skla, užívaného později zejména při zdobení olovnatého křišťálu, a to vzor 500 PK z roku 1929. Jeho autorem byl brusič a podnikatel Ladislav Prostředník z Dobrušky.¹⁰

HOSPODÁŘSKO-EKONOMICKÉ POSTAVENÍ ČESKOSLOVENSKEHO SKLA

Se vznikem Československa bylo nutné ustavit nové profesní sklářské organizace, které nahradily předválečný podnikatelské svazy sídlící ve Vídni a Budapešti. Již v roce 1919 proto vznikl Hospodářský svaz sklářských průmyslníků se sídlem v Praze a o rok později Zaměstnavatelský svaz sklářských průmyslníků, jež sdružily české, slovenské i německé podnikatele (77 firem se 106 závodů). Podle sčítání obyvatelstva z roku 1921 pracovalo v českých zemích, na Moravě a ve Slezsku ve sklářství 110 877 osob (z toho Čechy tvořily podíl 89,64 %, a Morava 9,9 %), na Slovensku 5 922 osob a na Podkarpatské Rusi 356 osob. Nový stát též dbal o to, aby zde měly centrály velké firmy, které na jeho území podnikaly, ale vedení před rokem 1918 sídlilo ve Vídni, Budapešti, Berlíně apod. Nostrifikační zákon č. 12/1919 Sb. se citelně dotkl velkých sklářských společností s tisíci zaměstnanci, jakými byly firmy S. Reich & Co., J. Schreiber's Neffen nebo Josef Inwald. Podnikatelské podmínky též samozřejmě výrazně změnily i sociální zákony jako například zavedení osmihodinové pracovní doby.¹¹

Obecně lze říci, že začátek 20. let byl pro československé sklářství díky poválečné konjunkturu, za níž stály především objednávky z USA, velmi příznivý. V roce 1923 však začíná první krize způsobená zejména nekalou konkurencí, obecnou nervozitou způsobenou nestabilitou evropských měn a úmyslnou deflací československé ekonomiky. Zatímco mezi lety 1920 – 1922 se podle oficiálních statistik ročně vyvezlo skla a skleněného zboží za 2 miliardy Kč (při hodnotě 13 – 16 Kč/kg), v roce 1923 to bylo jen 963 milionů Kč (9 Kč/kg).¹² Nikoliv jen menší podniky, ale i řada velkých sklářských firem se tehdy dostala do vážných ekonomických potíží, které řešila prodejem značného počtu akcií bankovním domům. Nedokázala jim čelit například renomovaná šumavská sklárna Meyr's Neffen v Adolfově, kterou mezi lety 1922 – 1933 vlastnila a provozovala firma Moser.¹³

Zájem o československé sklo a skleněné zboží v následujících letech neopadl, jak dokazují i statistická data, jeho cena se však neustále snižovala, když spadla až na 6,2 Kč/kg v roce 1928 při celkové hodnotě vývozu 1,3 miliardy Kč. Přesto bylo Československo po celé meziválečné období druhým největším evropským vývozcem skla – za Německem a před Belgií – se zhruba čtvrtinovým podílem na trhu. Je ale nutné si uvědomit, že největší část z tohoto objemu připadala nikoliv na užitkové či jiné sklo, ale na tzv. jablonecké zboží

(skleněná bižuterie, perly a perličky, knoflíky, bižuterní kameny, náramkové kroužky – bangle, krystalerie a kovová bižuterie), a to – podle dostupných statistických údajů – více než dvě třetiny, když o zbytek se dělilo duté, lisované, tabulové a obalové sklo. A taková struktura sklářského průmyslu neměla ve světě obdobu. Podíl Jablonce nad Nisou na globálním obchodu s bižuterií dlouhodobě tvořil 30 – 50 % (v prvních poválečných letech podle některých údajů dokonce až kolem 80 %), na celosvětové výrobě pak 15 – 20 %.¹⁴

Na konci 20. let 20. století v Československu (podle textu Ing. Václava Čtyrokého) pracovalo kolem 140 skláren, většina z nich se věnovala užitkovému a dekorativnímu sklu, ostatní bižuterním polotovary, tabulovému sklu (10), zrcadlům (3), lahvím (5) a stavebnímu sklu (3). Tato výroba ročně spotřebovala 140 tisíc železničních vagonů surovin většinou domácího původu, přičemž hlavní z nich byl sklářský písek v objemu 12 tisíc vagonů a hodnotě 8 milionů Kč. Uhlí spolykaly sklářské pece ročně 90 tisíc vagonů v hodnotě 75 – 80 milionů Kč (90 % hnědé uhlí, 10 % černé uhlí). Ve výrobě či zpracování skla a bižuterie nacházelo práci kolem 150 tisíc lidí. Největšími kupci československého skla byli zákazníci z USA, Velké Británie a Německa. Cestu, jak neztratit zákazníky ani v době stále rostoucí zahraniční konkurence, popsali Ing. Čtyroký takto: „Československé sklářství v budoucnosti očekává rapidně vzrůstající cizí konkurence na světových trzích. Náš výrobek s renomovanou značkou 'Bohemians Glass' a 'Cristaux de Boheme' ob stojí jedině tehdy, zachová-li si svoji kvalitu a uměleckou úroveň při přiměřené ceně. Jest proto třeba v technickém provozu prováděti soustavně zdravou mechanisaci a racionalisaci na jedné straně a na druhé straně využití tradicionelní rukodílné dovednosti československého skláře, pracujícího ruku v ruce s výtvarníkem-umělcem.“¹⁵

Světová ekonomická krize 30. let zasadila proexportně orientovanému československému sklářství těžkou ránu. Krach na Wall Street v září 1929 předznamenal globální nástup ochrannářské celní politiky, a tedy výrazné omezení vývozních možností na životně důležité trhy v čele s USA. Ještě v roce 1930 se podle oficiální statistiky z Československa vyvezlo skla a skleněného zboží za 1,4 miliardy Kč, tři léta poté již jen za 531 milionů Kč. Podíváme-li se například na oblast Borskošenovska v severních Čechách, kde se vyrábělo 60 – 70 % zušlechťovaného užitkového a dekorativního skla v Československu, je zřejmé, jak děsivá situace nastala. Zatímco v roce 1929 se odtud exportovalo zboží v hodnotě 210 milionů Kč, v roce 1932 již jen za 60 milionů Kč. Přestože v jiných průmyslových odvětvích se situace začala po roce 1935 zlepšovat, ve sklářství krize trvala v podstatě až do konce první republiky, když se výraznější známky oživení objevily teprve s rokem 1937 (vývoz v hodnotě 787 milionů Kč).¹⁶ Průvodním znakem ekonomické deprese byla logicky též vysoká nezaměstnanost, která roku 1933 dosáhla více než 35 tisíc osob. Odtud vyvěrala radikalizace dělníků, sociální nepokoje a národnostní třenice.

Československý stát se snažil mírnit následky krize rozličnými způsoby, například odstoupením od zlatého měnového standardu v roce 1934 či legislativními úpravami. K nim patřil v první řadě Zákon o kartelech a soukromých monopolech č. 141/1933 Sb. a Vládní nařízení č. 70/1934 Sb. o úpravě některých poměrů ve sklářské výrobě (č. 70/1934

⁹ Petr Nový, LORD – Rudolf Schröter a lisované sklo firmy Inwald, *Sklář a keramik* 66, 2016, č. 5-6, 7-12, s. 102-108.

¹⁰ Antonín Langhamer, *Legenda o českém skle*, Tigris Zlín 1999, s. 134.

¹¹ Petr Nový, *Ve službách módy a stylu. Česká bižuterie v období první republiky (1918-1945)*, Academia Praha 2017, s. 24, 29.

¹² Miroslav Grisa, *Sklářský průmysl v českých zemích v 1. polovině 20. století* in: Roland Kirsch a kol., *Historie sklářské výroby v českých zemích II/1*, Academia Praha 2003, s. 53-61.

¹³ Jan Mergl, Lenka Pánková, *Moser 1857 – 1997, Moser Karlovy Vary 1997*, s. 90-91

¹⁴ Petr Nový, *Ve službách módy a stylu. Česká bižuterie v období první republiky (1918 – 1945)*, Academia Praha 2017, s. 29.

¹⁵ Václav Čtyroký, *Sklářský průmysl* in: *Československá vlastivěda IX*. Technika, Praha 1929, s. 214.

¹⁶ Miroslav Grisa, *Sklářský průmysl v českých zemích v 1. polovině 20. století* in: Roland Kirsch a kol., *Historie sklářské výroby v českých zemích II/1*, Academia Praha 2003, s. 61-65.

Sb.), tzv. numerus clausus. Již v paragrafu 2 se hovoří o tom, že svolení ke zřízení sklářských hutí a rafinerií „uděluje Ministerstvo průmyslu obchodu a živností v dohodě s ministerstvy sociální péče a vnitra se zřetelem k výrobním a odbytovým poměrům jednotlivých odvětví sklářské výroby, výroby tzv. jabloneckého skleněného zboží a domácí výroby“. Stát zároveň direktivně stanovil maximální výrobní kvóty pro jednotlivé sklárny podle jejich průměrné výrobní kapacity z let 1926 – 1931.¹⁷

LITERATURA:

Václav Čtyroký, Sklářský průmysl in: Československá vlastivěda IX. Technika, Praha 1929, s. 214.

Václav Čtyroký, Sklo na světové výstavě v Bruselu, Sklářské rozhledy 1935, 12, č. 6-7, s. 79-85.

Václav Čtyroký, Sklo na světové výstavě v Paříži, Sklářské rozhledy 1937, 14, č. 8, s. 137-147.

Miroslav Grisa, Sklářský průmysl v českých zemích v 1. polovině 20. století in: Roland Kirsch a kol., Historie sklářské výroby v českých zemích II/1, Academia Praha 2003, s. 53-65.

Pavol Hlodák, Július Križani, Krása slovenského skla, Keramat Kalinovo 2015.

Kol., 140 sklářské školy Nový Bor, VOŠ a SŠ Nový Bor 2010.

Antonín Langhamer, Legenda o českém skle, Tigris Zlín 1999, s. 123-146.

Antonín Langhamer, Milan Hlaveš, 100% sklo. Sklářská škola v železném Brodě 1920-2010, UPM Praha a SUPŠ sklářská Železný Brod, 2010.

Antonín Langhamer, Milan Hlaveš, Sklo a světlo. 150 let sklářské školy v Kamenickém Šenově, UPM Praha a SUPŠ sklářská Kamenický Šenov, 2006.

Jan Mergl, Výtvarný vývoj v období 1900-1945 in: Roland Kirsch a kol., Historie sklářské výroby v českých zemích II/1, Academia Praha 2003, s. 179-197

Jan Mergl, Lenka Pánková, Moser 1857-1997, Moser Karlovy Vary 1997

Petr Nový, INGRID – víc než jen značka. Heinrich Hoffmann, Curt Schlevogt, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou 2012.

Petr Nový, LORD – Rudolf Schröter a lisované sklo firmy Inwald, Sklář a keramik 66, 2016, č. 5-6, 7-12, s. 102-108.

Petr Nový, Ve službách módy a stylu. Česká bižuterie v období první republiky (1918-1945), Academia Praha 2017.

Oskar Webr, Sklo na Mezinárodní výstavě moderních a dekorativních umění v Paříži, Sklářské rozhledy 2, č. 1, s. 14.

Jan Žilák, Pavol Hlodák, Zrod a vývoj slovenského skla. Sklárne stredného Slovenska, Keramat Kalinovo, b. d.

SUMMARY

Czechoslovak Glassmaking between 1918 – 1938

The years of the first Czechoslovak Republic were for the glass industry so far probably the biggest and the most difficult crisis in its history. The prosperity of this field, owing to its significantly pro-export orientation, depended primarily on the political and economic situation abroad, which in a context of national economy put it in a very specific role. At the same time, the aesthetic ideas of art-educated intellectuals significantly reflected in its inter-war form, which enriched its still rather conservative means of expression. Glassmaking was an area where new Czech and Slovak entrepreneurs tried to break the strong position of Czech Germans and Hungarians, who did so only to a limited extent. The proof of the stylish variety of Czechoslovak glassmaking was the presentation at the world and other important exhibitions of that time. It is also important to emphasize that, while the Czech producers has ultimately benefited from the creation of a national state, Slovak executives rather did not. It was defined by traditionally different production and export orientation of both countries.

¹⁷ Petr Nový, Ve službách módy a stylu. Česká bižuterie v období první republiky (1918 – 1945), Academia Praha 2017, s. 133.

1 Váza na noze, 1925
Sklářská škola, Železný Brod
Design Alois Metelák, brus Josef Pipek
Foukané, vrstvené, broušené křišťálové a kobaltové sklo
Sbírka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
Foto: Gabriel Urbánek
*Ze školní kolekce ocenění Grand Prix na
Mezinárodní výstavě moderních a dekorativních umění v Paříži (1925)*

2 Skleněná fontána, 1925
Design Pavel Janák (korpus) – Jaroslav Horejc (dudák)
Surovina a realizace Josef Riedel, Dolní Polubný, brus Rudolf Rabik, Desná
Lisované a foukané broušené křišťálové sklo, matované, dřevěný podstavec
Sbírka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.
Foto: Jiří Jiroutek
Součást Československého pavilonu na Mezinárodní výstavě moderních a dekorativních umění v Paříži (1925)

3 Žardiniéra, 1929
 Moser, Karlovy Vary
 Design Heinrich Hussmann, Berlin
 Foukané a broušené sklo Alexandrit barvené vzácnými zeminami, signováno
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Aleš Kosina

4 Kufřík obchodního cestujícího s bižuterií, po 1920
 Václav Hejna, Prosičko u Vrátu
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Aleš Kosina

5 Pištec, 1926
 Sklářská škola, Železný Brod
 Design Jaroslav Brychta
 Drátková figurka
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Aleš Kosina

6 Pohárek RIO, po 1918
 Moser, Karlovy Vary
 Křišťálové foukané, broušené a ryté sklo
 Sbíрка Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger
 Ze souboru pro československého prezidenta Tomáše G. Masaryka

7 Číše, 1924
 Uměleckoprůmyslová škola, Praha – ateliér Vratislava Hugo Brunnera
 Design Jan Bauch
 Křišťálové sklo, foukané, malované smalty – stylizovaný ornament v národním stylu.
 Sbíрка Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger
 Navrženo pro Kruh umělců a průmyslníků. Vystaveno na výstavě Malovaného skla v Praze roku 1924

8 Zpěvácký pohár s víkem, 1933
 Josef Riedel, Dolní Polubný
 Zelené uranové sklo, foukané, broušené, matované, ryté
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger

9 Pamětní váza pro ministra obchodu, 1937
 Sklářská škola, Železný Brod
 Design Zdeněk Juna
 Křišťálové sklo, foukané, broušené, leptané a ryté
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger

Dar Sklářského ústavu v Hradci Králové Ing. Ladislavu Novákovi, v letech 1921-1925 a 1928-1929 ministru obchodu, průmyslu a živností, který se zasloužil o jeho zřízení

10 Pamětní pohár s víkem pro bankovního ředitele JUDr. Václava Peče, 1932
 Design a návrh rytiny Josef Drahoňovský
 Rytec Bohumil Véle
 Křišťálové sklo, broušené, ryté
 Sbíрка Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger

11 Sportovní pohár s víkem pro vítěze – V. Zlatá přilba Československa, 1933
 Design Josef Drahoňovský
 Rytinu provedl Bohumil Véle
 Křišťálové sklo, broušené, pískované, ryté
 Sbíрка Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger
Pohár pro československého závodníka s nejrychlejším časem

12 Pamětní pohár majora Rudolfa Hásky, 1928
 Sklářská škola, Železný Brod
 Rytina Ladislav Přenosil
 Křišťálové sklo, foukané, broušené, ryté
 Sbirka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Tomáš Hilger

Důstojník čs. legií Rudolf Hásek (1890–1993) společně s bratrem Jaroslavem Háskem roku 1922 v převážně německém Jablonci nad Nisou založil úspěšnou českou bižuterií exportní firmu. V místní části Jablonecké Paseky si o devět let později nechal dle projektu Heinricha Lauterbacha postavit funkcionalistickou vilu. V roce 1992 obdržel od prezidenta republiky Řád M. R. Štefánika III. třídy, od roku 2003 nese jeho jméno základní katolická škola v Jablonci nad Nisou

13 Stolní soubor, 1929
 Lobmeyr's Neffe-Stefan Rath, Kamenický Šenov
 Design Adolf Loos
 1929
 Foukané a broušené křišťálové sklo
 Sbirka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Aleš Kosina

14 Žadiniéra, 1935
Antonín Růckl & synové, Nižbor
Design Ludvika Smrčková
Foukaný a broušený olovnatý křišťál, signováno
Sbírka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
Foto: Aleš Kosina
Na světové výstavě v Bruselu (1935) oceněno Grand Prix

15 Tančící, 1936/1937
Curt Schlevogt, Jablonec nad Nisou
Design Ida Schwetz-Lehmann, Vídeň
Lisované, broušené a matované křišťálové sklo, kolekce Ingrid
Sbírka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
Foto: Aleš Kosina

16 Váza, 1931
 Sklářská škola, Kamenický Šenov
 Oddělení Adolf Dorn – Emil Kromer
 Foukané, malované a ryté křišťálové sklo, signováno
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Aleš Kosina

17 Váza Čarovná zahrada, 1938
 Design a návrh rytiny Josef Drahoňovský
 Foukané, broušené a ryté sklo, signováno 9. 8. 1938
 Sběrka Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
 Foto: Aleš Kosina
*Jedna z posledních Drahoňovského prací, jež zemřel 20. července 1938.
 Datum bylo tedy na vázu přidáno posmrtně*